

Cussegl da vischnaunca
25-2009/2012

Center da sport e cultura

Remplazzament dil scaldament

M E S S A D I

dalla suprastanza communal a l cussegl da vischnaunca

Stimada signura presidenta
Preziadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

Il Center da sport e cultura ei sesviluppau ad in liug da sentupada da giuven e vegl, da sportists ed adherents dalla cultura e dil divertiment. Grazia agl engaschi dad uniuns indigenas e regionalas ei il Center da sport e cultura adina puspei in liug per occurrenzas da renum.

Avon treis onns ei *la cunvegrientscha* da prestaziun denter la vischnaunca ed il center vegnida adattada e precisada. Per ch'il center resti actuals en sia purschida, ein novaziuns adina puspei necessarias. Aschia eis ei da reponderar tgei diever ch'ils locals sut la halla da tennis duein haver el futur. Plinavon duei era vegnir ponderau tgei sinergias che sedattan cun il niev Center sursilvan d'agricultura a Salaplauna.

Ina cumissiun speciala fa ponderaziuns davart il diever futur dallas localitads ch'ein vegnidas libras entras la dislocaziun dils magasins communalis el menaschi tecnic a Cuoz. *Il program d'activitad 2009 - 2012* preveda ina sanaziun ed adattaziuns. El plan da finanzas figurescha negin importo, ferton ch'il *preventiv 2011* riguarda frs. 200'000.--, ch'ei ina part d'ina emprema etappa d'investiziuns. Tier la tractaziun dil preventiv ha la suprastanza declarau, ch'ina cumissiun strategica s'occupeschi cun las investiziuns necessarias. Ella vegni a presentar proximamein propostas per las investiziuns urgentas. Sin fundament da quei pareri vegni la suprastanza communal a suttametter al cussegl da vischnaunca in messadi cun la damonda da credit. Il cussegl da vischnaunca ha saviu s'occordar cun quei agir, ha denton giavischau ch'ins presenti el medem mument in concept cun las investiziuns previdas a cuorta e liunga vesta.

La suprastanza communal ha concediu ils 22 da november 2010 in credit da frs. 20'000.-- per preparar il concept giavischau. Las preparativas ein s'entardadas, aschia ch'igl ei buca pusseivel da suttametter al cussegl da vischnaunca gia ils 25 da fevrer 2011 in messadi cun il concept e las investiziuns previdas en general. Per quei serestrenschein nus mo sil remplazzament dil scaldament.

Remplazzament dil scaldament – ina disposiziun urgenta

Quest unviern eis ei danovamein semussau, ch'il scaldament fa pli e pli gronds fastedis e *sto urgentamein vegnir remplazzaus*. Cass cuntrari rischein nus d'esser il proxim unviern senza scaldament. Ina midada era gia previda avon in tschuppel onns. Per differents motivs ei quella aunc buca vegnida realisada. Ussa sto il scaldament denton vegnir remplazzaus.

Tier il remplazzament dil scaldament sepresenta ina nova pusseivladad, numnadamein ina colligaziun alla centrala da scaldament a Val Rieven. L'entschatta d'avrel 2010 ei la societad per la realisaziun da quei project vegnida fundada, la Recal SA – reuniun da calira per il vitg Mustér. La vischnaunca ei separticipada cun frs. 50'000.-- al capital d'acziun dad in milliun francs; quei cun l'intenziun da retrer l'energia pils edifecis communalis el center dil vitg dil niev scaldament central, primarmein per la casa communal. Il pievel ha concediu ils 13 da zercladur 2010 in credit da frs. 780'000.-- per la sanaziun totala dalla casa communal. Il niev scaldament ei ina part essenziala da quei credit.

Dapi l'entschatta da december 2010 ei il scaldament en funcziun. Entochen oz ein in tschuppel edifecis colligiai alla reit sutterrana, en emprema lingia la Sennaria Surselva SA, denton era la casa communal e la Banca Raiffeisen Cadi sco era auters edifecis. Il sistem ei secumprovaus e las empremas experiencias fetg bunas. La primavera 2011 ei ina prolungaziun en direcziun casa da scola ed il complex Cucagna/Coop previda.

La centrala da scaldament Recal SA a Val Rieven

La capacitat dalla centrala tonscha per la colligiazion d'ulteriurs stabiliments pli gronds. Perquei ei ina extensiuin viers Funs en preparaziun, aschia ch'era il Center da sport e cultura savess vegnir colligiaus.

Per haver in giudicament neutral ei Erwin Hendry dalla firma Hendry SA, tecnica da casa vegnius incaricauus d'examinar las pusseivladads pil scaldament per catter la sligiazion optimala. En discussiun ein stadas las suandontas variantas:

1. scaldament cun ieli
2. agen scaldament cun stialas
3. colligiazion cun Recal SA

Ina sligiazion cun retrer calira ord la tiara "Wärmepumpe" en cumbinaziun cun energia solara ei gia vegnida sclarida avon onns. Sin fundament dils resultats da quels studis vegn quella sligiazion denton buca en damonda.

In scaldament cun ieli ei buca responsabels el temps hodiern, denter auter per motivs ecologics. Dil reminent ei la pegna d'ieli vegnida dismessa 1994 ed il tanc d'ieli ei buca pli en funcziun. Quel sa vegnir demontaus e la localitad duvrada per ina engrondaziun digl office el paunterren. Quei sto vegnir examinau el rom dil niev concept.

Perencunter ein las variantas 2 (agen scaldament) e 3 (colligiazion) vegnidassclaridas pli da rudien.

Ils resultats se presentan sco suonda:

	<i>Scaldament ieli</i>	<i>sistem actual cun stialas</i>	<i>Recal SA</i>
Media dils cuosts annuals	74'130.--	75'820.--	77'080.--
Cuosts d'investiziun	111'000.--	390'000.--	173'700.--
Cuosts dall'energia	16.1 rp/kWh	16.5 rp./kWh	16.8 rp./kWh

Il remplazzament dil stabiliment existent en las atgnas localitads dil CSC pretenda pia investiziuns da rodund frs. 390'000.--, la colligiazion alla centrala da scaldament denton mo frs. 180'000.--. Quei importo secumpona dalla taxa unica da colligiazion da frs. 106'000.--, dalla staziun da surdada da frs. 19'000.--, dils cuosts per la colligiazion interna da frs. 50'000.-- (dismessa d'indrezs existents frs. 15'000.-- e novas lingias, armaturas e colligiazion alla electricitad frs. 35'000.--) e d'ina reserva da frs. 5'000.--. Ils cuosts per colligiazions internas ein tier omisduas variantas ils medems.

Cun la colligiazion alla centrala da scaldament san ils cuosts d'investiziun vegnir reduci per frs. 210'000. Ils cuosts totals per l'energia (inclusiv investiziuns) ein pli u meins ils medems.

Entras la colligiazion alla centrala da scaldament san ins desister dil transport cumplicau dallas stialas ed utilisar ina gronda surfatscha supplementara.

Dil reminent ha era la cumissiun per l'engrondaziun dalla Casa da tgira Sursassiala intercuretge plirs systems per il niev scaldament ed ei sedecidida per ina cumbinaziun denter energia dalla tiara (cunquei che las installaziuns existan gia) e la retratga dall'energia dalla Recal SA.

Ponderaziuns

Tut priu ei ina colligiaziun alla centrala da scaldament ord vesta economica indicada. El cass concret setracta ei d'ina damonda da principi. Vul la vischnaunca da Mustér metter in accent ecologic ed aschia decider da scaldar tut ses objects cun energias regenerablas cun duvrar l'atgna lenna per producir l'energia per ses stabiliments? Quei ei ina decisiun cun in effect da "marketing" che selai nezegiar tier mintga occasiun pusseivla, specialmein per ina vischnaunca turistica sco Mustér.

Cundiziun ei che tutta lenna da brisch dalla vischnaunca, che vegn buca duvrada per auters objects (casa da scola Segnas, luvratori tecnic a Cuoz, diever da privats...) vegni surprida dalla Recal SA per in prezi da fiera. Quella pretensiun vegn francada en ina cunvegnientscha denter la vischnaunca e la Recal SA.

En principi duei era la casa da scola vegnir colligiada alla nova centrala. Quella decisiun pretenda ina examinaziun pli profunda, damai ch'il stabiliment existent ei aunc en in bien stan.

Midadas dalla regulaziun – optimar il consum d'energia

Sco menziunau, datescha la pegna e las installaziuns internas dils onns otgonta. Oravontut tier las colligiaziuns respectivamein tier la pusseivladad da reglar il diever d'energia dat ei munconzas graviontas. Quels indrezs ein per part antiquai e corrispundan buca pli al stan tecnologic actual. Denter auter eis ei buca pusseivel d'adattar la temperatura al basegns dallas singulas localitads. Cheutras vegn ei beinduras sfarlatau energia ed ei drova per part energia electrica per cumpletar il scaldament ed oravontut per producir l'aua calda (boiler). Consequentamen ein ils cuosts per l'energia dil CSC fetg aults. Cun ina midada dil sistem da regulaziun (visualisaziun) e dallas apparaturas sco era cun la colligiaziun alla centrala da scaldament sedat in grond potenzial d'optimaziun e da spargn. Ils cuosts per tut quellas midadas muntan – tenor in schazetg – a rodund frs. 100'000.--. Ei setracta denton d'ina investiziun che sepaga, damai ch'ella gida a reducir ils cuosts annuals.

Perquei cunvegn ei d'era far quellas midadas. Aschinavon ch'il cussegl da vischnaunca conceda quei credit supplementar, vegnan ils detagls examinai da rudien e coordinai cun las ulteriuras sanaziuns previdas el rom dil concept general.

Quella adattaziun sa succeder independentamein dil sistem da scaldament (agen scaldament ni colligiaziun). Perquei vegn ella presentada separadamein.

Ina adattaziun dalla regulaziun dallas gruppas da scaldament digl onn 1981 ei necessaria per optimar il cosum d'energia.

Consideraziuns finalas

Il scaldament dil Center da sport e cultura basegna urgentamein ina sanaziun. Avon entgins onns eis ei vegniu fatg gronds studis. Tenor lezzas variantas havess in niev stabiliment custau da quei da frs. 350'000. Cun ina colligaziun cul sistem dalla Recal SA savessen las investiziuns vegnir reducidas a rodund frs. 180'000.

Entras la nova tecnica eis ei puseivel d'installar in sistem da survegionza central e da miserar il consum d'energia da mintga edifeci e cheutras optimar il scaldament (reducziun da cuosts ed immissiuns).

Part interna dalla centrala da scaldament a Val Rieven

Sco las calculaziuns muossan, sepaga ina colligiazion. Leutier vegnan aunc consideraziuns da tempra principiala, numnadamein il nez dallas atgnas resursas. Nossa lenna da brisch duei vegnir duvrada per scaldar nos stabiliments. Cheutras savein nus metter in accent ecologic e contribuir alla protecziun digl ambient.

Resumau constatein nus che buns arguments plaidan en favur d'ina colligiazion cun il stabiliment central. Cheutras savein nus spargnar plaz en nossas localitads e quei spazi stat a disposiziun per auters intents. Entras la colligiazion dat ei in niev sistem d'ina survegionza centrala electronica da tuttas localitads, quei che lubescha da reglar la temperatura per mintga partiziun ed aschia spargnar energia. Plinavon eis ei pusseivel da scaldar novas localitads ni in augment dil scaldament entras midadas dil diever senza ina engrondaziun dil stabiliment. Ultra da quei surpren Recal SA la garanzia da furnir l'energia necessaria per ils proxims 30 onns. Risguardond tut quels facturs ei la colligiazion al stabiliment la sligiazion la pli adattada e favoreivla.

Il provediment d'energia ei en principi ina part dall'infrastructura, pia ina incarica publica. En nies cass vegn quella surprida d'ina interpresa privata. Cunquei ch'il maun public ei denton colligiaus stretgamein cun il provediment d'energia, eis ei indicau, che la vischnaunca seigi representada el cussegl d'administraziun dall'interpresa da provediment Recal SA.

Sco gia menziunau, setracta ei d'ina investiziun che sepaga, damai che l'effizienz dil scaldment vegn augmentada. Tenor la decisiun dil cussegl da vischnaunca dils 7 da schaner 2011 fuss ei pusseivel da finanziar quella investiziun ord il recav dil retuorn a tschep dall'Ovra Russein.

Proposta

La suprastonza communal

propo na

al cussegl da vischnaunca:

1. da principi colligiar tuts edificis communal al scaldament central Recal SA, quei per motivs ecologics ed en favur digl ambient, sco era ord aspects da "marketing";
2. d'impunder la lenna da brisch disponibla dalla vischnaunca da Mustér en principi per il scaldament dils stabiliments communal;
3. da plenipotenziar la suprastonza communal da signar ina convegnoientscha ch'obligescha la Recal SA da retrer la lenna da brisch disponibla ed adattada per la producziun da stialas dalla vischnaunca da Mustér per prezis da fiera, risguardond la preferenza dil diever per ils agens objects e dils privats, sco era da sestentar d'obtenir ina representanza el cussegl d'administraziun dalla Recal SA;
4. da conceder per il remplazzament dil scaldament dil Center da sport e cultura in credit da frs. 180'000.--;
5. da conceder in credit da frs. 100'000.-- per las adattaziuns internas dil scaldament (regulaziun dalla calira) el Center da sport e cultura;
6. da suttametter quei conclus – aschinavon che omisdus credits vegnan concedi – al referendum facultativ el senn d'art. 21, lit. c dalla costituziun communal.

Suprastonza communal Disentis/Mustér
Il president: Il canzlist:

Dr. Dumeni Columberg

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 15 da fevrer 2011